

Ans Rijkkema (56) van zorgboerderij 't Hamel in Wijhe voelt zich eigenlijk geen boerin. "Ik ben zorgverlener, voor dagverzorging aan ouderen." Ze vindt het dankbaar werk. Ouderen leven op. "Je krijgt als verzorger heel veel voldoening terug voor het werk dat je doet. Je wint vertrouwen. Dat is bijzonder." Ans Rijkkema heeft een belangrijke boodschap: "Er zou veel meer van deze kleinschalige zorg moeten komen."

Prachtig, zoals ouderen opbloeien in de zorgboerderij

De taxibusjes rijden rond vier uur langs de Soestwetering bij Wijhe om de tien ouderen met een geestelijke of lichamelijke beperking op te halen bij zorgboerderij 't Hamel. Ze hebben er weer een prachtige dag op zitten. Buiten op het platteland met natuur, de boerderij en dieren om zich heen. Het voorlezen in de eigen streektaal is een hoogtepunt, een feest van herkenning. Het doet ze zichtbaar goed. Het zijn ouderen tussen de 60 en 90 jaar.

Wie is Ans Rijkkema?

"Boerendochter uit een gezin met acht kinderen in Snikzwaag, een dorpje vlakbij Joure. Begonnen in de jeugdhulpverlening, daarna samen met twee andere vrouwen een kwekerij en natuurvoedingswinkel in Wijhe. We verdienden weinig. Het was puur idealisme. Zo ben ik wel een beetje. Je wilt de wereld beter maken. Het spirituele trekt me. Ik mediteer en doe aan Zen. Alle dingen in je hoofd moeten tot rust komen, dan houd je balans. Het moet echter geen geloof worden. Je moet met beide benen op de grond blijven staan. Met de winkel zijn we gestopt. Daarna ben ik in de kinderopvang terecht gekomen. Eerst in Wijhe, daarna in een managementfunctie in Zwolle, waarbij een kinderopvangorganisatie op poten werd gezet. Met Jan Nijboer (al 35 jaar de levenspartner en ook actief in de zorgverlening) heb ik in 2008 zorgboerderij 't Hamel opgezet."

Wat zijn je sterkste eigenschappen?

"Ik ben een bouwer. Ik wil ondernemend zijn. Met hart en ziel dingen ontwikkelen en op zijn tijd lachen. Dat ontlaadt de boel.

Het maakt het makkelijker. Het is ook niet erg als dingen niet lukken."

En wat je zwakste?

"Ik kan moeilijk nee zeggen. Voor iedereen wil je het goed doen. Daarmee vergeet je je eigen grenzen. Als het hectisch is, pak ik als een gek de dingen aan. Ik vind het lastig om te delegeren. Naarmate je ouder wordt, word je je daar bewuster van."

Wat heb je met het platteland?

"Heerlijk! Een fijne plek. Dat zeggen de ouderen ook: 'Wat is het hier mooi!'. Je kunt de luchten zien, wandelen in het bos, het is groen. Je bent buiten, in de natuur. Dat is voor de mensen belangrijk. Het geeft een zekere blijheid. Buiten zijn is gewoon prachtig. Het geeft rust. Je bent je ook veel bewuster van het wisselen van de seizoenen."

Hoe belangrijk zijn boerinnen?

"Ze zijn belangrijk op het boerenbedrijf en in het gezin. Ik voel mezelf geen boerin, al hebben we wel een zorgboerderij. Dat is eigenlijk een gek woord. Mijn werk is zorg verlenen. Ik voel me veel meer een ondernemster in de kleinschalige zorg."

Is ondernemer zijn leuk?

"Hartstikke leuk. Je bent eigen baas en je kunt je eigen koers varen. Dingen doen waar je voor de volle 100 procent achter staat. Heel afwisselend, elke dag is anders. Het is ook plezierig om met medewerkers en vrijwilligers te werken."

Tekst: Hans Siemes

Foto's: Ingrid Zieverink

Zijn vrouwen andere ondernemers dan mannen?

"Ik zie niet zoveel verschillen. Vrouwen hebben misschien wat meer gevoel voor zorg. Wat je wel merkt, is dat je als vrouw door andere partijen soms niet voor vol wordt aangezien."

Hoe bijzonder is de combinatie boerderij en zorg?

"Hier kunnen ze naar buiten, kunnen ze van zich afkijken. Hier is rust en ruimte. Uit onderzoek van de Federatie Landbouw en Zorg blijkt dat je op het gebied van welzijn meer resultaat boekt dan bij een instelling. De mensen vinden het fijner. Ik ben een groot voorstander van kleinschalige zorg met persoonlijke aandacht. Mensen moeten geen nummer worden. Je moet gezien worden als mens. Wat ook bijzonder is, kleinschalige zorg is goedkoper dan bij een instelling. We hebben er geen dure lagen tussen zitten."

Is het wel een boerderij? Of is het een zorginstelling?

"Het is geen zorginstelling. Daar wordt met protocollen en regels gewerkt. Bij ons is het vrijer, al moet het natuurlijk wel verantwoord gebeuren. Daar worden we ook op gekeurd."

Op de boerderij hebben jullie fruit en schapen. Zijn jullie goede boeren?

"Ons bestaan komt uit de zorg, niet uit de productie op de boerderij. Vorig jaar hadden we heel veel appels. Dat is leuk, maar daar gaat het niet om. We moeten zorgen dat we met onze zorgboerderij goed rondkomen, zoals een boer dat met zijn inkomsten uit bijvoorbeeld de melkveehouderij doet."

Jullie hebben specifiek gekozen voor ouderen met een geestelijke of lichamelijke beperking. Waarom?

"Het idee was om een zorgboerderij op te zetten met ouderen en met kinderen. Beiden met beperkingen. Dat is jammer genoeg niet te organiseren en het is te arbeidsintensief. Het zou wel heel mooi zijn als je ouderen en kinderen samen kunt opvangen. Ik ben net oma geworden van Morris en ga één dag per week oppassen. Gewoon hier, op de boerderij, tussen de mensen. Dat lijkt me heel mooi."

Hoe ervaren de ouderen de opvang op de boerderij?

"Geweldig. Aanvankelijk hebben ze best moeite om de stap te zetten, maar het is heel mooi om te zien dat ze zich vervolgens op hun gemak voelen. Ze komen graag hiernaartoe. Dat zit 'm ook in het gemoedelijke van het platteland. Het plezier komt terug. Je ziet mensen opbloeien. Dat is puur verbetering van het welzijn. Ondertussen moet je wel beseffen dat het dementeren doorgaat. Dan kom je uiteindelijk in een situatie dat het hier niet meer kan en dat ze naar een gesloten afdeling van een verpleeghuis moeten."

Er is het nodige te doen rond de financiering van de zorg. Kijk alleen maar naar de problemen rond de pgb's. Wat merken jullie daarvan?

"Een heel hectische periode. In april hadden we nog steeds geen geld en vroegen we ons af waar dit naartoe zou gaan. Eind april kregen we eindelijk ons geld. Wat een gedoe! Het had zo nooit mogen gebeuren. Op zich is de nieuwe regeling, waarbij de zorg bij de gemeente wordt neergelegd, een verbetering. We hebben nu met de gemeenten te maken en daar zijn de lijntjes kort mee. Ze kennen ons en sturen ook mensen door."

Wat zou de overheid anders moeten doen?

"Ze moet het beleid meer toesnijden op de kleinschalige zorg. Dat is simpeler, goedkoper en met mooie resultaten. Je helpt de mensen. Daarvoor zou politiek veel meer aandacht moeten zijn."

Moeten er meer zorgboerderijen komen?

"Jazeker. Niet alleen zorgboerderijen, maar veel meer kleinschalige zorg. Daar is niet gauw te veel van. Het is echte zorg, toegesneden op de mensen. In het verleden was dat allemaal niet zo bekend, maar we staan nu goed op de kaart."

Boer zoekt vrouw is een hit. Kijk jij ernaar? Is dat het echte leven op een boerderij?

"Leuk toch! Het boerenleven op het platteland en hoe het daar toegaat. Het is heel dichtbij en herkenbaar. Ik vind dat ze op televisie goed weergeven hoe je zo'n bedrijf runt, met gedrevenheid. Boeren en boerinnen zijn harde werkers zonder poeha."

De romantiek in het programma is natuurlijk ook prachtig om te zien.”

Nog tijd voor leuke dingen?

“Elke dag is hier leuk. Heel verschillend. Je moet wel de stap zetten dat je niet altoos blijft doorwerken. Daarom ga ik ook bewust één dag in de week oppassen op mijn kleinzoon Morris.”

Wat betekent de buurt voor je?

“We zijn hier helemaal geïntegreerd. Het is een blijde buurt. Je komt elkaar tegen als je met de hond uitgaat. Even een praatje. Vlakbij is een theetuin, daar gaan we wel eens met de ouderen naar toe. Toen we hier kwamen, hebben we de buurt uitgenodigd. We hebben af en toe een saamenzijn, zoals de nieuwjaarsborrel. Als een van de bewoners overlijdt, ben je als buurt bij de organisatie van de begrafenis betrokken. Dat hoort zo.”

Wat is een goede naaber?

“Een goede naaber betekent elkaar helpen, maar ik zie het breder. We hebben burens die als vrijwilliger bij de zorgboerderij betrokken zijn geraakt en die hier nu een baan hebben. Dat is ook naaberschap.”

Welke vraag zou je zelf gesteld hebben en wat is het antwoord?

“Heeft het initiatief je gebracht, wat je ervan verwacht had? Het antwoord is: jazeker. Heel bijzonder. Het is veel meer dan we gedroomd hadden. Je ontwikkelt jezelf in compassie en mededogen. Het doet een beroep op je menszijn. Dat hoort bij mij. Prachtig dat je daarvoor de gelegenheid krijgt.”

Dagindeling

7.00 uur	De wekker loopt af. Opstaan, ontbijten en daarna de hond uitlaten.	12.30 uur	Tafel dekken en eten. Jan (of een vrijwilliger) heeft het eten gekookt. Soms kookt een echtgenoot van een van onze cliënten.
8.30 uur	Koffie zetten. De eerste oudere cliënten komen over een kwartiertje. Gemiddeld hebben we per dag tien ouderen met een lichamelijke of geestelijke (vaak dementie) beperking. De medewerker en een stagiair zijn er.	14.00-14.30 uur	Koffie en thee zetten. Net als voor de middag hebben we activiteiten: spelletjes, een quiz, het zingen van oud-Hollandse liedjes. Op maandag- en donderdagmiddag leest Jan de verhalen van Garriet-Jan en Annegie voor. In de streektaal. Prachtig is dat. Je ziet de mensen vaak zo hartelijk lachen.
9.00 uur	Iedereen komt binnen, we drinken koffie en we hebben een praatje met elkaar.	16.00 uur	De taxi's halen de ouderen op. Opruimen, stofzuigen, terugblikken op de dag. Administratie in orde maken. Bellen.
10.30 uur	De pan op schoot; iedereen gaat aardappels schillen en groente – het liefst uit eigen tuin – snijden voor het middageten.	18.00 uur	Eten en daarna weer een rondje met de hond.
11.00 uur	Iedereen in de benen. De schillen en het groenteafval gaan naar de dieren. Schapen, kippen en twee ezels. Gewoon heerlijk buiten zijn.	19.30 uur	Elke avond is er wat anders. Eén of twee keer per week overleg binnen de Samenwerking Kleinschalige Zorg Salland met zorgboerderijen, een atelier en een kwekerij in Olst, Wijhe, Raalte en Deventer. Samenzijn met de familie, naar een overleg bij de gemeente of naar het Alzheimer café: altijd is er wel wat. Alleen in het weekend is er tijd om tv te kijken.
12.00 uur	Naar binnen. We doen een quiz, kijken naar een DVD met mooie afbeeldingen, spelen een spelletje of iemand speelt op de accordeon. Bewegingsoefeningen doen we ook.	22.30 uur	Nog een keertje met de hond uit, daarna eventueel nog een wijntje en dan naar bed.